جانورن جو بادشاھ

ڪھاڻيون

جانورن جو بادشاهه

(ٻارن لاءِ ڪهاڻيون)

ترجمو ۽ ترتيب

خير محمد بلوچ

۽

خالد آزاد وگهيو

نظرثاني

تاج جويو

سنڌي لئنگئيج اٿارٽي، حيدرآباد، سنڌ

2001ع

سنڌي ٻوليءَ جي بااختيار اداري جو ڪتاب نمبر 71

حق ۽ واسطا اداري وٽ محفوظ

ڪتاب: جانورن جو بادشاهه (ٻارن لاءِ ڪهاڻيون)
ترجمو ۽ ترتيب: خيرمحمد بلوچ ۽ خالد آزاد وگهيو
ڇاپو پهريون: آڪٽوبر، 2001ع
تعداد: هڪ هزار
ملهه : 12 روپيا

ملڻ جا هنڌ:

- ڪليئرنگ هائوس سنڌي ٻوليءَ جو بااختيار ادارو، نئشنل هاءِ وي، حيدرآباد، سنڌ
- ڪاٺياواڙ بڪ اسٽور، اردو بازار، ڪراچي، سنڌ
- عزيز ڪتاب گهر، سکر، سنڌ
- سنڌ بڪ ڪلب، رابعا اسڪوائر، گاڏي کاتو، حيدرآباد، سنڌ

ISBN 969-8149-16-9

Janwaran -jo- Badshah

TRANSLATED BY: Khair Muhammad Balouch & Khalid Azad Vighio
Printed by: Azad Communication, Karachi.
Published by: Sindhi Language Authority, National Highway, Hyderabad, Sindh

First Edition: Oct: 2001
Price: Rs: 12/=

[چلڊرين بُڪ ڪلب، ڪراچيءَ جي ڪتابن تان ٽورن سان ترجمو ڪيو ويو]

هيءُ ڪتاب سنڌي لئنگئيج اٿارٽيءَ جي ڪمپيوٽر سيڪشن ۾ ڪمپوز ٿيو ۽ اٿارٽيءَ جي سيڪريٽري تاج جويي، ميسرس آزاد ڪميونيڪيشنس، ڪراچيءَ وٽان ڇپرائي، سنڌي لئنگئيج اٿارٽيءَ جي آفيس مان پڌرو ڪيو.

فهرست

ناشر طرفان	4
جانورن جو بادشاھ	6
چالاڪ لومڙ	10
ڪڪڙ، ڪوئي، گڏھ ۽ ٻليءَ جي ڪهاڻي	15
ڪوٻلو	20

ناشر طرفان

سنڌي زبان ۾ ٻارن لاءِ مواد جي کوٽ وارو سوال وڏيءَ شدت سان موجود آهي. پر ان کان به اهم سوال اهو آهي تہ ڇا موجوده دؤر ۾ سنڌي زبان ۾ لکجندڙ ۽ ٻاراڻن رسالن ۾ ڇپجندڙ مواد سنڌي ٻارڙن جي فطري، نفسياتي ۽ ذهني گهرجن جو پورائو ڪري ٿو يا نہ؟ اڪثر ڏٺو ويو آهي تہ لکندڙن، پنهنجي ذهني سطح کي ئي ٻارن جي ذهني سطح سمجهي پئي لکيو آهي، نتيجي طور اهڙو ادب ٻارن ۾ صرف نصيحتن کان سواءِ دلچسپيءَ جو ٻيو ڪو خاص اثر پيدا ڪري نہ سگهيو آهي.

سنڌي لئنگئيج اٿارٽيءَ، سنڌي ٻوليءَ ۾ ٻاراڻي ادب جي اهميت ۽ ضرورت کي محسوس ڪندي، 'ٻاراڻي ادب' جو باقاعدي هڪ شعبو قائم ڪيو آهي ۽ ان سلسلي ۾ ٻاراڻي ادب جي ترقيءَ لاءِ جوڙيل صلاحڪار ڪاميٽيءَ جي مشورن ۽ صلاحن سان ڪيترين رٿائن تي ڪم هلندڙ آهي. ان سلسلي ۾ 'ٻاراڻي ادب شعبي' طرفان 'مددي تدريسي مواد' (supplementary reading material) طور، ٻارن جي لوڪ آکاڻين جا اهڙا ڪتابڙا تيار ڪيا ويا آهن، جن ۾ نہ صرف ٻارڙن لاءِ نصيحت واريون ڳالهيون شامل آهن، پر ساڳئي وقت اُهي آکاڻيون ٻارن لاءِ وندر ۽ ورونهن، تفريح ۽ معلومات بہ مهيا ڪن ٿيون. هن کان اڳ اٿارٽيءَ، ٻاراڻي ادب جا بہ ڪتابڙا 'ناني سڦوران' ۽ 'لوليون ٻوليون ٻارن جون' آڪسفورڊ يونيورسٽي پريس ڪراچيءَ جي سهڪار سان (ٻيو ڇاپو) ڇپائي چڪي آهي ۽ هينئر اٿارٽيءَ پاران 'جانورن جو بادشاهہ' ۽ 'ڏاها ٻائر' ڪتاب ڇپايا پيا وڃن، جڏهن تہ ٻين بہ ڪيترن ڪتابن تي ڪم جاري آهي.

سنڌي ٻارڙن کي معلوماتي، تعليمي ۽ تفريحي مواد مهيا ڪرڻ لاءِ جلد ئي ريڊئي تي ٻارڙن لاءِ رڪارڊ ٿيل مشهور گيتن جي ڪئسيٽ ۽ سي ڊي (CD) جاري ڪئي ويندي ۽ اُن سان گڏ اُنهن گيتن جو ڪتابڙو 'دہلي تي ڇٽڪي' عنوان سان ڇپائي پڌرو ڪيو ويندو، جيڪو نصير مرزا سهيڙيو آهي.

ان کان سواءِ شعبي وٽ ٻارن لاءِ هڪ سائنسي ناول 'مريخ جو حملو' ۽ چونڊ گيتن ۽ آکاڻين جا ڪيترا ڪتابڙا تياريءَ هيٺ آهن، جيڪي پڻ جلد ڇپايا ويندا. اها به رٿ جوڙي وئي آهي ته ٻارن لاءِ لکندڙ کان سائنس فڪشن ۽ تفريحي ۽ معلوماتي آکاڻيون لکايون وينديون.

هن ڪتاب، 'جانورن جو بادشاهه' لاءِ اسان جناب امر جليل جا ٿورائتا آهيون، جنهن چلڊرين بڪ پبلشرز ۽ ٻين ادارن جا ڇپايل چيني لوڪ آکاڻين جا انگريزيءَ ۾ لکيل ڪجهه ڪتابڙا، اداري کي تحفي ۾ ڏنا، جن مان ڪجهه آکاڻيون 'چلڊرين بڪ پبلشرز ڪراچي' جي ٿورن سان، ترجمو ڪرائي 'جانورن جو بادشاهه' ڪتابڙو تيار ڪيو ويو آهي. محترم خيرمحمد بلوچ ۽ خالد آزاد وگهيي، هن ڪتابڙي ۾ موجود آکاڻين جو نهايت آسان ٻوليءَ ۾ سنو ترجمو ڪيو آهي، جڏهن ته مواد ۽ ٻوليءَ جي نظر ثاني اداري جي سيڪريٽري محترم تاج جويي ڪئي.

مون کي خاطري آهي ته هي ڪتاب سنڌي ٻوليءَ جي ٻاراڻي ادب ۾ بهترين واڌارو ثابت ٿيندو.

حيدرآباد، سنڌ.

1- آڪٽوبر، 2001ع

پروفيسر ڊاڪٽر محمد قاسم ٻگهيو

چيئرمئن

سنڌي ٻولي اٿارٽي

جانورن جو بادشاهہ

هڪڙي ڀيري جهنگ جا ڪيترائي جانور اچي هڪ هنڌ گڏ ٿيا. هنن پاڻ ۾ ويهي صلاح ڪئي تہ اهو ڪهڙو جانور آهي، جنهن کي "جانورن جو بادشاهہ" ڪجي ۽ جيڪو سڀني کان وڌيڪ طاقتور ۽ ڏاهو بہ هجي.

گهڻيءَ سوچ ويچار کان پوءِ ڀولڙي چيو: "منهنجي خيال ۾ چيتو اسان جو بادشاهہ ٿي سگهي ٿو، ڇو تہ هُو طاقتور، چُست ۽ خوفناڪ آهي؛ ۽ جنهن رستي تان هلندو آهي، اتان ٻيا سڀ جانور ڀڄي ويندا آهن. ان کان سواءِ هُو سڀني ۾ ڏاهو پڻ آهي." ڀولڙي جي ڳالهہ سڀني کي وڻي، پر لومڙيءَ اعتراض ڪيو. هن چيو تہ "چيتو برابر سگهارو ۽ چُست آهي، پر جانورن جو بادشاهہ اُهو ٿئي، جيڪو چيتي کان بہ وڌيڪ طاقتور ۽ عقلمند هجي."

لومڙيءَ جي هن اعتراض سڀني کي منجهائي وڌو.

نيٺ سڀني صلاح ڪري لومڙيءَ کي چيو تہ "تون چيتي ۽ ببرشينهن ڏانهن وڃ ۽ سندن طاقت ۽ ڏاهپ جو امتحان وني اچ. اُنهن مان جيڪو

امتحان ۾ پاس ٿئي، اُن کي ڪٿي "جانورن جو بادشاھ" بڻائجي!"

اھا ڳالھ قبول ڪري، لومڙي جھنگ ڏانھن رواني ٿي وئي ۽ رات ٿيڻ جو انتظار ڪرڻ لڳي.

رات جو جڏھن چوڌاري اونداھ پکڙجي وئي، تڏھن ھن جھنگ مان ٻه ڪُڙڪپيتا ھٿ ڪيا، جيڪي بتيءَ وانگر ٻري رھيا ھئا. جڏھن اُھي ڪُڙڪپيتا ٻنھي ھٿن ۾ جھلي، لومڙي چيتي جي غار وٽ آئي، تڏھن ڇا ڏسي ته چيتو گھريءَ ننڊ ۾ سُتو پيو آھي. اونداھ ھئڻ ڪري لومڙيءَ کي ھڪ اٽڪل سُجھي آئي: ڇا ڪيائين جو ٻنھي ڪُڙڪپيتن کي ڌار ڌار پنھنجن چنبن ۾ ھڪ ٻئي کان پري جھلي، وني زور سان رڙ ڪيائين. سندس اوچتيءَ رڙ تي چيتو جاڳي پيو، ۽ چينگھاڙ ڪري پُڇيائين "ڪير آھين؟"

لومڙيءَ پنھنجو آواز بدلائي، زور سان چوڻ شروع ڪيو: "آءٌ ھڪ وڏي خطرناڪ آفت آھيان ۽ سمنڊ جي تري ۾ رھندي آھيان. ھي منھنجون اکيون آھن، جيڪي چمڪي رھيون آھن. مون کي ٻين جانورن ٻڌايو آھي ته تون ڏاڍو طاقتور ۽ عقلمند جانور آھين، پر مون کي اعتبار نه ٿو اچي، ان ڪري آءٌ توسان مقابلو ڪرڻ آئي آھيان."

چيتو خاموشيءَ ۾ ڏپ وچان لومڙيءَ جون ڳالهيون ٻڌندو رهيو.

لومڙيءَ ٻيهر ڳالهائڻ شروع ڪيو: ”اي ٻليءَ جا ٻچا! توکي خبر آهي ته جڏهن آءٌ وڏو ساهه کڻندي آهيان ته قد ٻُٽَ ۾ ٽيٽي ٿي ويندي آهيان.“

پوءِ لومڙيءَ وڏو ساهه کنيو ۽ ٻنهي ڪُڙڪٻيتن کي هڪ ٻئي کان گهٽو پري ڪري جهليو، ۽ چوڻ لڳي ته ”هاڻ آءٌ تمام وڏي آفت ٿي وئي آهيان، ڏس، ڏس! منهنجيون چمڪندڙ اکيون اُن ڪري هڪ ٻئي کان پري ٿي ويون آهن، جو مُنهنجو مٿو تمام وڏو ۽ ويڪرو ٿي ويو آهي.“

چيتي لومڙيءَ کي واقعي وڏي آفت سمجهي ورتو ۽ کيس اچي ڏپَ ورايو.

لومڙيءَ ڏٺو ته چيتو ڪافي ڊڄي رهيو آهي، ان ڪري ٻيهر رڙ ڪري چيائين: ”هاڻي آءٌ توکي کائيندس، ڇو ته مون کي ڏاڍي بُک لڳي آهي. آءٌ توکي پُڇ سميت کائڻ گهران ٿي، ۽ تنهنجو هڪڙو وار به سلامت نه ڇڏيندس!“

اهو ٻُڌي چيتي کي اچي اهڙي خوف ورايو، جو غار مان نڪري جهنگ مُنهن ڪري وڃي ٻيگو ۽ اونده ۾ گم ٿي ويو.

اُن کان پوءِ لومڙي جهنگ ڏانهن موٽي وئي ۽ ٻبر شينهن کي ڳولڻ لڳي.

اوچتو هن ڏٺو ته ٻبرشينهن هڪ وڻ هيٺان ويٺو آهي. هن ساڳيءَ طرح

ڪُڙڪِپيتن جون اکيون ناهي، ببر شينهن کي للڪاريو: ”آءٌ آفت آهيان! ڏس، ڏس! وڏي ساهه کڻڻ سان منهنجون اکيون پري هليون ويون آهن.“

اها ڳالهه ٻڌي ببر شينهن هڪدم وڏي گجگوڙ ڪئي ۽ وات ُ قـاڙي چيائين، ”جيڪڏهن تنهنجو مٿو وڏو ٿي ويو آهي ته پوءِ تنهنجيون اکيون وڏيون ڇونه ٿيون آهن، اُهي ته ڪڙڪپيتن جهڙيون ننڍڙيون آهن. تون ڪوڙ ٿي ڳالهائين ۽ مون سان چرچا ٿي ڪرين.“

ائين چئي شينهن ٻيهر وڏي گجگوڙ ڪئي ۽ لومڙيءَ کي مارڻ لاءِ اڳتي وڌيو.

لومڙيءَ کي اچي سِرَ سان لڳي، سو ڪُڙڪپيتن مان هٿ ڪڍي، وٺي جهنگ ڏانهن ڀڳي. جڏهن صبح ٿيو ته لومڙيءَ سڀني جانورن کي گڏ ڪري، رات واريون سڀ ڳالهيون ٻڌايون ته ڪيئن چينو هُن کان ڊڄي ويو هو ۽ ببر شينهن عقلمنديءَ کان ڪم ورتو هو. اُن بعد سڀني جانورن گڏيل راءِ سان فيصلو ڪيو ته ببر شينهن ’جانورن جو بادشاهه‘ آهي.

ان ڏينهن کان وٺي اڄ تائين ببرشينهن کي ’جانورن جو بادشاهه‘ سڏيو ويندو آهي.

(’ورلڊ ٽيلس‘ عنوان هيٺ، چلڊرين بُڪ پبلشرز ڪراچيءَ پاران ڇپايل ڪتاب ’The Fox and the king of Animals‘ تان ترجمو ڪيل)

چالاڪ لومڙ

هڪڙي ڀيري، هڪ بگهڙ ۽ لومڙ، رستي ويندي ڪنهن جهنگ ۾ مليا. ٻئي هڪ ٻئي کي ڏسي ايڏا ته خوش ٿيا، ڄڻ ته ڪي پُراڻا پڳ مَٽ يارَ هئا. بگهڙ دُعا سلام ڪان اڳ ئي شڪايتن ۾ پئجي ويو. لومڙ کي چيائين ته ”يارَا! آءٌ ته صفا ڪو بدقسمت آهيان، ڪيترن ئي ڏينهن ڪان ڪو شڪار ئي هٿ نه آيو اٿم، ڏاڍو بُکايل آهيان!“

لومڙ، بگهڙ جي ڳالهه ٻُڌي ڏاڍو پريشان ٿيو. بگهڙ پنهنجي ڳالهه جاري رکندي چيو، ”جيترٽيڪ پرواري ڳوٺ ۾ شڪارَ لاءِ گهڻو ڪجهه ملي سگهي ٿو، پر اُني جا ماڻهو ڏاڍا سياڻا آهن، اصل ڪنهن کي به وَٽُ نه ڏيندا آهن.“

لومڙ کي ڪاوڙ آيي مان ڪدي چڙيو ۽ مُنهن خراب ڪندي چيائين: ”بگهڙ خان! ماڻهو سڀئي سياڻا هوندا آهن، اصل ڳالهه آهي پنهنجي عقل جي، جيڪڏهن پنهنجيءَ کوپڙيءَ ۾ ڪو عقل ذرو هوندو ته شڪارُ جامَ“

بگھڙَ وراڻيو، ”پوءِ دير ڇاجي؟ هل تہ هلون.“

ٻئي يارَ، روانا ٿيا ڳوٺ ڏانهن، هلندا اچي هڪ نديءَ وٽ پُهتا.

اوچتو بگھڙَ جي نظر وڃي هڪ هنج پکيءَ تي پئي، جيڪو نديءَ ۾ ٽپيون هڻي، موج مان وهنجي رهيو هو. بگھڙَ، لومڙَ کي چيو، ”پيارا، ڀيريون شڪار اهو ڪبو، ڇو تہ هنج جو گوشت ڏاڍو نرم ۽ لذيذ آهي.“ لومڙ، هنج پکيءَ کي ڏسي پنهنجا چَپَ چٽڻ لڳو ۽ بگھڙ کي چيائين:

”ميان بگھَڙ! تون پريان ٻوڙن ۾ لِڪي ويهہ، آءٌ تو هنج کي ڏسان“.

بگھڙ، اتي ئي ٻُوڙن ۾ لِڪي وينو ۽ لومڙُ، هنج پکيءَ ڏانهن هليو ويو.

”ڪهڙا حالَ اٿئي، منهنجا پيارا هنجَ! ”وهنجڻ مان ڏاڍا پيو مزا ونين! ؟“ ” لومڙَ، هنج کي سلام ڪري چيو.

هنج پکيءَ، جيڪو پاڻيءَ ۾ ٽپيون هڻي رهيو هو، مُرڪندي وراڻيو:

”ڀلي ڪري آئين لُومڙ خان! مون تو بابت گهڻو ڪجهہ ٻُڌو آهي، ڪٿي آهي تو وارو دوست بگھڙُ خان! ؟“

لومڙَ جو مُنهن ئي لهي ويو. سوچيائين: پڪ سان هن کي سموري

خبر پئجي وئي آهي. اجا ڪجهه چوڻ وارو مَس هئو ته هنج وري چيو: ”پڪ سان تو وارو دوست بگهڙُ خان هتي ڪٿي موجود آهي! ڇا توهان پئي اڄ

ماڻهن کي بيوقوف بنائڻ نڪتا آهيو!؟“

لومڙَ جا ته ترا ئي نڪري ويا. چالاڪيءَ سان ڳالهائيندي چيائين: ”نه يائو هنج! اسان ڇريا ٿيا آهيون، جو تو جهڙي جگري يارَ لاءِ ڪا اهڙي سِٽَ سٽيون! پڪ سان توکي هُن سازولي گدڙَ اها ڄاڻ ڏني آهي. اسان ته يارَ توسان هڪ صلاح ڪرڻ آيا آهيون.“

لومڙَ جي اٽڪل ڪامياب وئي ۽ هنج پڪي سندس ڳالهيون همدرديءَ سان ٻُڌڻ لڳو. لومڙَ جڏهن ڏٺو ته هنج هاڻي چڱيءَ طرح ڳالهين ۾ ڦاسي چُڪو آهي ته چيائين:

”تون به سچو آهين يار هنجَ! مون وارو دوست بگهُڙخان، واقعي پريان ٻُوڙن ۾ لِڪل آهي، پر اصل ۾ هو ڏاڍو ڏڄڻو آهي، اُن ڪري تو جهڙي طاقتور جانور سان ملڻ لاءِ دل نٿو ٻڌي سگهي.“

هنجُ پنهنجي ساراهه ٻُڌي ويتر لومڙ جو همدرد ٿي پيو ۽ چيائين: ”معاف ڪجانءِ يار لومڙ! مون هريرو هُن سازولي گدڙَ جي ڳالهين تي لڳي اوهان ٻنهي تي شڪُ ڪيو. هاڻي ٻڌاءِ ته مون کان ڪهڙي صلاح وٺڻ آيو آهين!“

لومڙُ پنهنجيءَ چالِ ۾ مڪمل ڪامياب ٿي چُڪو هو، تنهن چيو: ”ها دوست هنج خان! اسان توکان رڳو اهو پُڇڻ آيا هئاسين ته، جهنگ جا ٻيا سڀ جانور، تنهنجن کنڀن جي تمام گهڻي تعريف ڪن ٿا ۽ چون ٿا ته بگهڙُ ۽ لومڙُ، هنج جي پرن جي چادر تي آرام سان ننڊ ڪري سگهن ٿا. ڇا اها ڳالهه سچي آهي!؟

هنجُ، پنهنجي تعريف ٻڌي تمام گهڻو خوش ٿيو ۽ چيائين: ”ها! اها ڳالهه بلڪل سچي آهي، ڇوته منهنجا پَرَ ڏاڍا نرم ۽ خوبصورت آهن.“

تنهن تي لومڙَ يڪدم وراڻيو:

”ها پر يارَ هنج خان، مون وارو دوست بگهڙُ اها ڳالهه اصل مڃي ئي ڪونه ٿو“

هنجَ کي ڪاوڙ اچي وئي؛ چيائين:

”ڪيئن بڌائي ڇڏ ته بگهڙُ منهنجي هڪڙي پَرَ جي به برابر نه آهي.“

لومڙَ وجهه تاڪي چيو: ”ادا آءٌ ته بيشڪ اها ڳالهه هُن کي ٻڌائيندس، پر جي تون پنهنجو هڪ پَرُ پٽي مون کي ڏيندين ته آءٌ اهو بگهڙ کي ڏيکاري حقيقت کان واقف ڪري سگهندس!“

هنجُ، هاڻي لومڙَ جي چالِ ۾ مڪمل طرح ڦاسي چُڪو هو، تنهن

چيو: ”ها ادا بلڪل! ان ۾ پلا کهڙي وڏي ڳالهه آهي. آءٌ پنهنجي پُڇ مان هڪ پَرُ پٽي توکي ڏيان ٿو، پوءِ تہ بگهڙَ کي پڪ ٿيندي، نہ تہ منهنجا پَرَ ڪيڏا نہ نرم ۽ قيمتي آهن!“

اهو چئي، هنج پاڻيءَ مان نڪري، ڪناري طرف اچڻ لڳو. لومڙ وجهہ تاڙيو ويٺو هو. بس، جيئن ئي هنج ڪناري تي آيو، لومڙ دير ئي نہ ڪئي، جهٽ هڻي هنج کي ڪٽي سوگهو ڪيائين. هنج ويچاري گهڻيون ئي دانهون ڪُوڪون ڪيون، پر لومڙ بنا دير جي هڙپ ڪري ڇڏيس.

هوڏانهن بگهڙ اها سڄي ماجرا ڏسي رهيو هو، سو پنهنجي حصي لاءِ لومڙ ڏانهن ڀڳو تہ لومڙ چيس: ”پيارا دوست بگهڙ خان! ڏٺئي منهنجي سياڻپ! اهو طريقو اٿئي شڪار ڪرڻ جو. ياد رک توکي ڪو شڪار ملي، پوءِ اهو ڪيڏو بہ سياڻو ڇونہ هُجي، پر تون ان کان بہ وڌيڪ چالاڪ ٿيندين، تڏهن ئي ڪيس حاصل ڪري سگهندين.“

چالاڪ لومڙُ ائين چئي وني جهنگ مُنهن ڪيو ۽ بگهڙُ پڇتاءَ جا هٿ مهٽيندو رهجي ويو.

(’ووڊ لئنڊ ٽئلس‘ (Woodland Tales) عنوان هيٺ، چلڊرين بڪ پبلشرز ڪراچيءَ طرفان ڇپايل آڪاڻي- ڪتاب "The wolf, The fox and the Goose" جو ترجمو)

ڪڪڙ، ڪتي، گڏھ ۽ ٻليءَ جي ڪھاڻي

گھڻو گھڻو وقت اڳي، ھماليہ جي پھاڙين ۾ ھڪ گڏھُ رھندو ھو، جنھن جو نالو ’گولو گڏھ‘ ھو. سندس ڪَن ڊگھا ۽ پُورا ھُئا ۽ وٽس ھڪ گِٽار ھوندي ھئي، جنھن کي ھر وقت پيو وڄائيندو ھو.

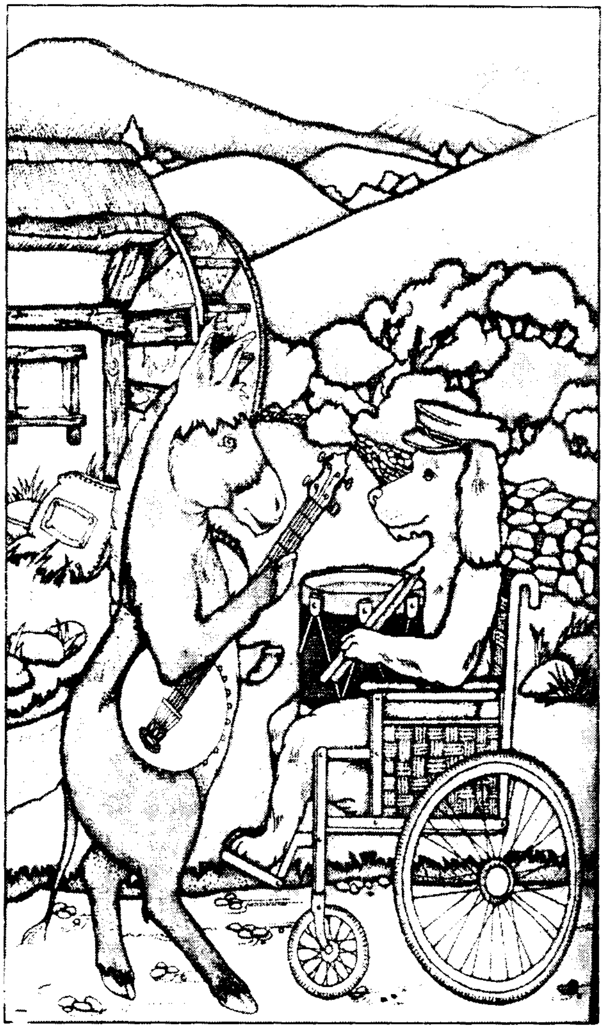

ھڪ ڏينھن ’گولي گڏھ‘ سوچيو تہ ھاڻي گٽار وڄائي وڄائي، دِل ئي ڪچي ٿي پئي آھي، ڪو ڍنگَ جو ڪم ڪجي؛ جنھن لاءِ شھر وڃي ڪا نوڪري ڪرڻ گھرجي. اھو سوچي ھڪ ڏينھن ’گولي گڏھ‘ ڪٽي شھر ڏانھن رُخ رکيو. پنھنجي گٽار بہ گڏ کنيائين ۽ شھر ڏانھن ھلندو ويو. رستي تي کيس ھڪ ڪُتو مليو، جنھن جو نالو ”موتي“ ھو. موتي ڪُتو ’ڦرٽي ڪرسيءَ‘ تي ويٺو ھو ۽ سندس جھوليءَ ۾ ھڪ

ڏُهل هو. گولي گڏھ، موتيءَ کي سلام ڪيو ۽ چيو:

”يار موتي! منهنجو نالو گولو آهي ۽ آءٌ گِٽار وڄائيندو آهيان، وڃان پيو شهر ڏانهن، مَنَ ڪو روزگار ملي پوي.“ موتيءَ، گڏھ کي چيو: ”پِلي آئين ڀائو! آءٌ پڻ هن دنيا ۾ اڪيلو آهيان، نه اوهي نه واهي، بس هيءُ ڏُهل آهي، جنهن کي وڄائي پيو وقت گُذاريندو آهيان!“

گڏھ ورائيس: ”پوءِ دير ڇاجي! هل ته هلون شهر، جتي تون وڄائجان ڏُهل ۽ آءٌ وڄائيندس گِٽار. ائين پيو وقت گذرندو.“

موتيءَ به ڪٿي هائوڪار ڪئي ۽ ٻئي دوست گڏجي شهر ڏانهن هليا. رستي تي ڪين هڪ ٻِلي ملي، جنهن جو نالو ”ٽِمي ٻلي“ هو. ٻليءَ جي نظر ٻِنهه گهٽ هئي، تنهنڪري ڪيس عينڪ پاتل هئي. گڏھ ۽ ڪتي، ٻليءَ کي سلام ڪيو ۽ چيو:

”ڪيڏانهن نڪتي آهين، مائي ٻلي!؟“

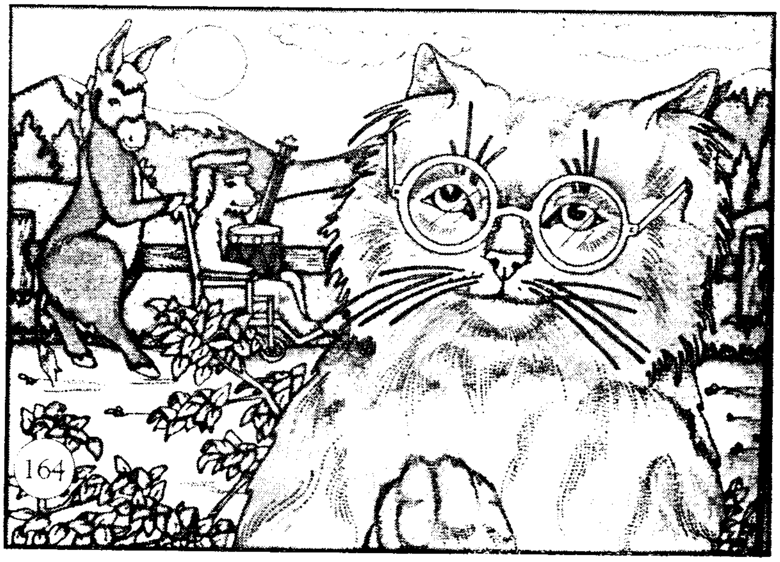

ٻليءَ ورائيو:

”ڀائرو! منهنجي نظر ٻنهه گهٽ آهي، اُن ڪري ڪو ڪم ڪار نٿي ڪري سگهان: پر منهنجو آواز ڏاڍو پيارو آهي، اُن ڪري جڏهن به ڪو گيت

جهونگاربندي آهيان تہ جهنگ جا سمورا جانور اچي گڏ ٿيندا آهن!"

ڪُتو ۽ گڏھہ ڏاڍا خوش ٿيا ۽ ٻليءَ کي چيائون:

"مائي ٻلي! اِهو تہ ڏاڍو سُٺو جو تون ڳائيندي آهين: پوءِ دير ڇا جي!؟ هل تہ شهر هلون ۽ ڳائڻ جو ٽولو ناهي پيٽ پُوڄا جو ٻلو ڪريون!"

ٻليءَ بہ خوشيءَ مان هائوڪار ڪئي ۽ ٽئي ڄڻا گڏجي شهر ڏانهن روانا ٿيا. اجا ٿورو اڳتي هليا تہ ڪين هڪ ڪُڪڙ نظر آيو، جنهن جو نالو 'قلنڊ خان' هو. گڏھہ، ڪُتي ۽ ٻليءَ، قلنڊ خان کي سلام ڪيو ۽ چيو:

"يائو قلنڊ خان! ڏي خبر، ڪيڏانهن نڪتو آهين؟"

ڪُڪڙَ چيو: "دوستو، مون سڄيءَ زندگي ڪُڏيءَ ۾ گذاري آهي، هاڻي بيزار ٿي پيو آهيان، دل چوي ٿي تہ ڪو ڪم ڪارُ ڪريان، هونئن آءٌ نَچڻ جو اصل ڪاريگر آهيان!"

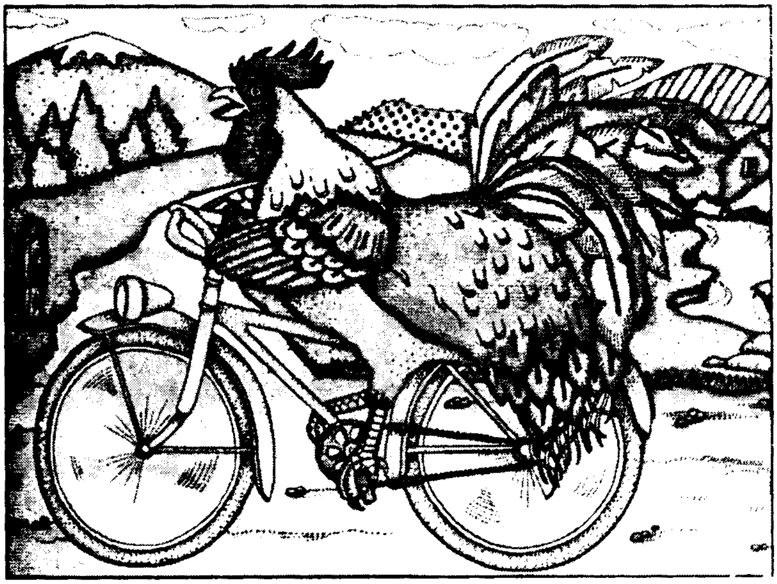

گڏھُ، ڪُتو ۽ ٻلي ڏاڍا خوش ٿيا. ڪُتي، ڪُڪڙَ کي چيو: "اِهو تہ ڏاڍو سٺو! پوءِ دير نہ ڪر، هل تہ پاڻ سڀئي گڏجي شهر ۾ راڳ رنگ جي محفل مچايون ۽ خوب ناڻو ڪمايون!"

ڦُلڻ خان بہ خوشيءَ سان هائوڪار ڪئي ۽ چار ئي ڄڻا هلندا وڃي شهر پُهتا.

شهر پهچندي ڪين رات ٿي وئي. پاڻ ۾ صلاح ڪيائون تہ رات ڪنهن هنڌ تي گذاري، صبح کان روزگار جي ڳولا ڪجي. اِهو سوچي چار ئي ڄڻا ڪا جاءِ ڏسڻ لاءِ شهر ۾ نڪري پيا. هلندي هلندي، هڪ هنڌ ڏنائون تہ هائو بيلي، هڪڙو پراڻو گهرُ خالي پيو آهي. پاڻ ۾ صلاح ڪيائون تہ پهرين اها جاچ ڪجي تہ اُن گهرَ ۾ ڪير رهي تہ ڪونہ ٿو. ان مقصد لاءِ ڦُلڻ ڪُڪڙُ پڙڪو ڏئي دريءَ تي چڙهي ويو. دريءَ مان اندر ڏنائين تہ چار چورَ ڦُريل پئسا، سونُ، چانديءَ ۽ ٻيو سامان هڪ ٿئي ۾ پيا ونڊين ۽ وِرهائين. ڪُڪڙُ پڙڪو ڏيئي هيٺ لٿو ۽ اچي سموري ڳالهہ ساٿين کي ٻڌايائين. سيني سوچيو تہ هاڻي ڇا ڪرڻ گهرجي!؟ نيٺ سيني اهو فيصلو ڪيو تہ پيا سڀ پنهنجا پنهنجا سازَ وڄائين ۽ ٻلي ڳائڻ شروع ڪري. اهڙيءَ طرح پاڙي وارا ماڻهو سجاڳ ٿي پوندا ۽ چورَ بہ جهلجي پوندا. اِهو سوچي گڏهَ پنهنجي گِٽار ڪلهي تان لاٿي؛ ڪُتي ڍُهلَ تي ڏَسُ هنيو؛ ڪُڪڙَ، نچڻ لاءِ پنهنجن پرن کي ڦڙڪايو، ۽ ٻليءَ ڪنگهڪار ڪري نڙي صاف ڪئي.

سڀ کان پهرينءَ ٽميءَ ڪَنَ تي هٿُ رکي، راڳ ڳائڻ شروع ڪيو ۽ پوءِ گڏهَ گِٽارَ ۽ ڪُتي ڍهلُ وڄائڻ شروع ڪيو، جڏهن تہ ڪُڪڙَ ونءِ ڦڙڪيون هنيون! اڌيءَ رات جو ڳائڻ جو آواز ٻڌي، پاڙي وارا ٻاهر نڪري آيا، جڏهن تہ چورَ بہ، اهڙو عجيب لقاءُ ڏسي ٻاهر نڪري آيا. گڏهَ هينگَ

ڪري سڄي ڳالهہ ماڻهن کي ٻڌائي ۽ ماڻهن چورن کي جهلي ورتو. پوءِ سمورو مال ۽ ملڪيت، مالڪن کي واپس پهچايو ويو. سڀني ماڻهن ڪُڪڙَ، ڪُتي، گڏهَ ۽ ٻليءَ جو شڪريو ادا ڪيو. شهر جي عملدارَ، هنن چئني ڄڻن کي اُها جڳهہ مُفت ۾ ڏئي ڇڏي، جنهن ۾ هو چارئي ڄڻا هميشہ لاءِ مزي سان رهڻ لڳا.

ڪالهہ ٻہ ڏِنوسين تہ چارئي دوست شهر جي وچ ۾ پنهنجي محفل مچايو وينا هئا.

(مصنف جيڪب ۽ وليم گرم جي لکيل آکاڻي، هيري الارڊ پاران ٻڌايل ۽ ڪتاب "Glod to Meet you" ۾ ڇپيل، انگريزيءَ تان ترجمو ڪئي وئي)

ڪوبلو

موسي واڍي ڪاٺ جو گُڏو ناهڻ لاءِ جيئن ئي ڪاٺ کي وڍڻ شروع ڪيو ته اندران آواز آيو: "ٻيلي! مون کي نه وڍ!" موسي واڍي عجب مان هيڏانهن هوڏانهن نهاريو، پر ڪيس ڪوبه نظر نه آيو. هُو ٻيهر پنهنجي ڪم ۾ جُنبي ويو. جڏهن هُن گُڏي جون اکيون ناهيون، ته اُهي ڦرڻ لڳيون:

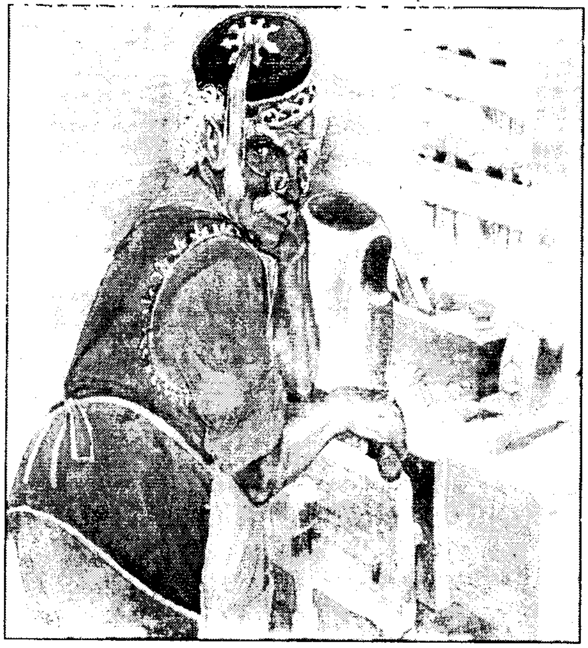

جڏهن گُڏي جو وات ناهيائين ته اهو کِلڻ لڳو، ۽ جڏهن هن گُڏي جا پيرَ ناهيا ته اُهي هلڻ لڳا.

موسي واڍي کي ڏاڍو عجب لڳو. جڏهن هن گُڏي کي سَڏُ ڪيو ته گُڏو شرارت ۽ حرڪتون ڪرڻ لڳو. تڏهن واڍي کيس چيو "تون ته بنهه ڪو بار آهين."

پوءِ هن گُڏي جو نالو ڪٽي 'ڪوبلو گُڏو' رکيو.

موسي واڍي جڏهن ڪوبلي گُڏي کي هلڻ ۽ ڊوڙڻ سيکاريو ته حرڪتي گُڏو، گهٽيءَ ڏانهن ڀڄي ويو. واڍو سندس پويان لڳو ته هو ڊوڙندو روڊ ڏانهن هليو ويو. هڪ پوليس واري کي شَڪُ پيو ته ڪوبلي کا شيءِ چورائي آهي، سو هن کي جهلي وڃي جيل ۾ بند ڪيائين. ڪوبلي روئڻ شروع ڪيو

تہ پوليس واري ڪيس چڙي ڏنو. هو موٽي گهر آيو. رستي ۾ ڪيس هڪ ڪبوتَرُ گڏيو. ڪبوتَرَ ڪيس چيو "جيڪي ڇوڪرا پَڃي ويندا آهن، اُهي پيڇاڙيءَ جو ڏاڍا ڏکيا ٿيندا آهن." ڪوبلي کي اها ڳالهہ نہ وڻي تہ هن پٿرُ هڻي ڪبوتَرَ کي پَڃائي ڪڍيو.

ڪوبلي کي ڏاڍي بُکَ لڳي هئي. گهرَ ۾ گهڙي موسي واڊي کي ڏاڍا سَڏَ ڪيائين، پر هو گهرَ ۾ ڪونہ هو. پوءِ هو ٻاهر جي پرِ ۾ ڪُرسي رکي ويهي رهيو. ويٺي ويٺي هن کي ننڊ اچي وئي. ڪجهہ دير کان پوءِ موسي واڊي دَرُ کڙڪايو. ڪوبلي اٿي دَرُ کوليو ۽ در کُلڻ سان ئي پَٽَ تي ڪِري پيو. هن موسي واڊي کي ٻڌايو تہ "ٻاهر ۾ منهنجا پيرَ سڙي پيا آهن." موسي واڊي کيس چيو، "تون پرواهہ نہ ڪر، آءٌ تنهنجا نوان پيرَ ٺاهيندس. پر اڳ ۾ تون ماني کاءُ"! پوءِ ڪوبلي ماني کاڌي ۽ موسي واڊي سندس پيرَ ٺاهيا. ڪوبلو

پنهنجا نوان پيرَ ڏسي ڏاڍو خوش ٿيو ۽ چيائين: ”آءٌ پڙهندس، مون کي پڙهڻ لاءِ ڪتاب وٺي ڏي“. موسي واڊي وٽ پئسا ڪونہ هئا، سو هن پنهنجو

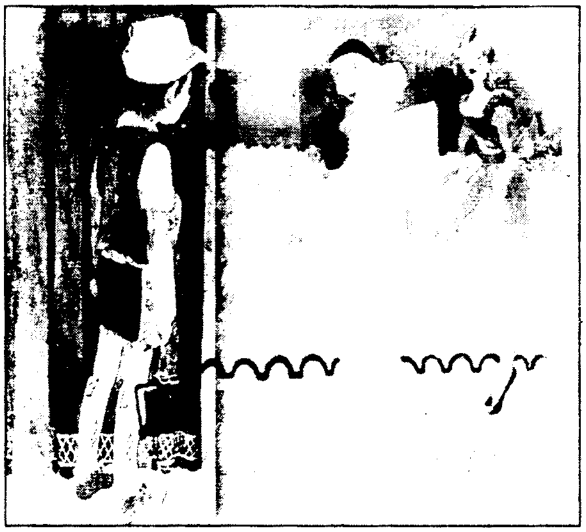

ڪوٽُ وڪڻي ڪيس ڪتاب وٺي ڏنا.

ٻئي ڏينهن ڪوبلو اسڪول ويو. واٽ تہ پُتلين جو تماشو لڳو پيو هو، سندس دل چيو تہ ’آءٌ بہ تماشو ڏسان‘، پر وٽس پئسا ڪونہ هئا، سو هن پنهنجا ڪتاب وڪڻي ٽڪيٽَ خريد ڪئي ۽ تماشو ڏسڻ شروع ڪيائين. ڪيس تماشو ڏاڍو وڻيو.

جڏهن سڀ ماڻهو هليا ويا تہ ڪوبلو پُتلين واري وٽ ويو ۽ چيائين ’مون کي پاڻ سان گڏ وٺي هل، آءٌ تماشو سکڻ چاهيان ٿو.‘ پُتلين وارو ڪيس وٺي ٻئي شهر ڏانهن هليو ويو. ڪجھ ڏينهن کان پوءِ ڪوبلي کي موسو واڊو ياد آيو. هن پُتلين واري کي چيو، ”آءٌ واپس وڃڻ چاهيان ٿو.“ پتلين واري ڪيس پنج سونا سِڪا ڏنا.

واپس ويندي ڪوبلي کي واٽ تي لومڙي ۽ گدڙُ گڏيا، جن کي ڏسي هو دانهون ڪرڻ لڳو. سندس دانهُن تي اوچتو هڪ ’پري‘ ظاهر ٿي. پريءَ کانئس پڇيو، ”تون ڇو ٿو روئين؟“ هن وراڻيو، ”لومڙي ۽ گدڙ منهنجا سونا سِڪا چوري ڪري ويا آهن“. اصل ۾ اهي سونا سڪا چوري نہ ٿيا

هئا، اُهي تہ سندس ڪيسي ۾ پيا هئا. هن ڪوڙُ ڳالهايو هو، ڪوڙ ڳالهائڻ جي ڪري ڪوبلي جو نڪُ وڌڻ لڳو. سندس نڪ ايڏو وڏو ۽ ڳرو ٿي پيو، جو هاڻي هُو هلي بہ نہ پئي سگهيو. هو وري روئڻ لڳو. رحمدل پريءَ کي مٿس رحم اچي ويو، ان ڪري هن ڪاٺ - ڪُتن کي سڏ ڪيو، جن ٺونگا هڻي ڪوبلي جو نڪ صحيح ڪري ڇڏيو. هن پريءَ جا ٿورا مڃيا ۽ سلامُ ڪري گهر ڏانهن روانو ٿيو.

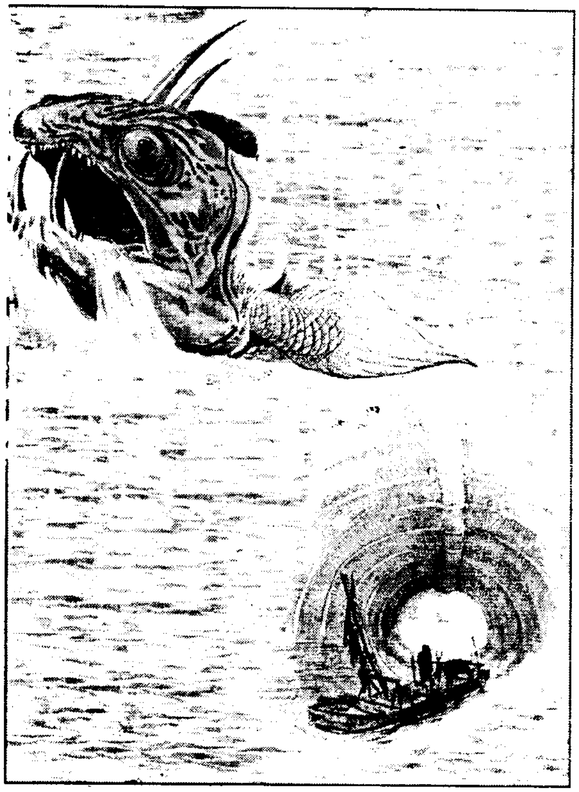

درياهَ جي ڪناري تي هڪڙيءَ بدڪَ ڪوبلي کي ٻڌايو تہ، موسي واڊي کي هن درياهہ جي هڪ وڏي مڇي ڪائي وئي آهي. ڪوبلي کي ڏاڍو ڏک ٿيو. پوءِ هو هڪ ٻيڙيءَ ۾ چڙهي، اُن مڇيءَ کي ڳولڻ لڳو. اوچتو اچي اهڙو طوفان لڳو، جنهن ٻيڙيءَ کي ڪٽي وڃي هڪ رانديڪن جي ملڪ ۾ ڇڏيو. رانديڪن جي ملڪ جا ماڻهو ايڏا سُسُت هئا، جو اهي سڀ گڏهَ ٿي پيا هئا.

ڪوبلي اهڙو لقاءُ ڏسي ڪيس چيو: ”آءٌ گڏهہ ڪونہ ٿيندس، آءٌ تہ پڙهندس ۽ سنو ڇوڪر ٿيندس.“ پر رولاڪ ڇوڪرن سان راند ڪيڏڻ ڪري

ڪوبلو گڏھُ ٿي پيو، جنهن کيس سرڪس وارا ڪٽي ويا. هڪ ڏينهن ڪوبلي کي سرڪس ۾ ڌَڪُ لڳو ۽ هو منڊو ٿي پيو. سرڪس وارا کيس ڪٽي درياهہَ ۾ اڇلائي آيا. درياهہ جي وڏي مڇي ڪوبلي کي کائي وئي. مڇيءَ جي پيٽ ۾ هن کي موسو واڍو مليو. واڍي کيس چيو ”جنهن مهل مڇي

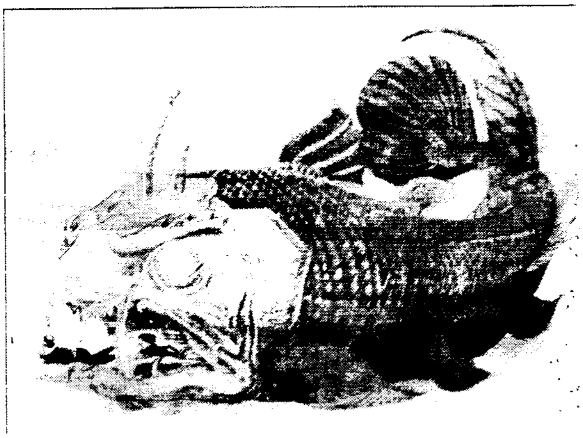

سُمهندي تہ پاڻ ٻئي هتان ڀڄي هلنداسين“ . جڏهن رات جو مڇي سُمهي رهي تہ هو ٻئي تري مڇي جي پيٽ مان ٻاهر نڪري آيا. پوءِ کين ڪٽي درياهہ جي ڪناري تي پهچايو. جتي ڪوبلي چيو: ”هاڻي آءٌ ڪڏهن بہ شرارت نہ ڪندس“ . هن موسي واڍي کان معافي گُهري. پوءِ کي سندس اها ڳالهہ ڏاڍي وڻي ۽ هن ڪوبلي کي سچ پچ ۾ ڇوڪرو ناهي ڇڏيو. ان کان پوءِ ڪوبلو اسڪول وڃڻ لڳو ۽ وري ڪڏهن بہ شرارت نہ ڪيائين.

(چلڊرين بڪ پبلشرس ڪراچيءَ طرفان ڇپايل آڪاٽي،
ڪتاب 'PINOCCHIO' جو آزاد ترجمو)

پڙهندڙ نَسُل . پَ نَ

The Reading Generation

1960 جي ڏهاڪي ۾ عبدالله حسين ” اُداس نسلين“ نالي ڪتاب لکيو. 70 واري ڏهاڪي ۾ وري ماڻِڪَ ”لُڙهندڙ نَسُل“ نالي ڪتاب لکي پنهنجي دورَ جي عڪاسي ڪرڻ جي ڪوشش ڪئي. امداد حُسينيءَ وري 70 واري ڏهاڪي ۾ ئي لکيو:

انڌي ماءُ ڄڻيندي آهي اونڌا سونڌا ٻارَ
ايندڙ نسل سَمورو هوندو گونگا ٻوڙا ٻارَ

هر دور جي نوجوانن کي اُداس، لُڙهندَڙ، ڪَڙهندڙ، ڪُڙهندڙ، ٻَرندڙ، جُرندڙ، ڪِرندڙ، اوسيئڙو ڪندَڙُ، ياڙي، ڪاٺُو، ياجوڪَڙُ، ڪاوڙيل ۽ وِڙهندڙ نسلن سان منسوب ڪري سَگهجي ٿو، پَر اسان اِنهن سڀني ۾ چان ”پڙهندڙ“ نسل جا ڳولائو آهيون. ڪتابن کي ڪاڳر تان کڻي ڪمپيوٽر جي دنيا ۾ آڻڻ، ٻين لفظن ۾ برقي ڪتاب يعنى e-books ناهي ورهائڻ جي وسيلي پڙهندڙ نسل کي وَڌڻ، ويجهَڻ ۽ هِڪَ ٻِئي کي ڳولي سَهڪاري تحريڪ جي رستي تي آڻَڻ جي آسَ رکون ٿا.

پڙهندڙ نَسل (پَنَ) ڪا بہ تنظيمَ ناهي. اُنَ جو ڪو بہ صدر، عُهديدار يا پايو وِجهندڙ نہ آهي. جيڪڏهن ڪو بہ شخص اهڙي دعوىٰ ڪري ٿو تہ پَڪَ ڄاڻو تہ اُهو ڪُوڙو آهي. نہ ئي وري پَنَ جي نالي کي پئسا گڏ ڪيا ويندا. جيڪڏهن ڪو اهڙي ڪوشش ڪري ٿو تہ پَڪَ ڄاڻو تہ اُهو بہ ڪُوڙو آهي.

جهڙيءَ طَرح وٽن جا پَنَ ساوا، ڳاڙها، نيرا، پيلا يا ناسي هوندا آهن اَهڙيءَ طرح پڙهندڙ نَسُل وارا پَنَ بہ مختلِف آهن ۽ هوندا. اُهي ساڳئي ئي وقت اُداس ۽ پڙهندڙ، ٻرندڙ ۽ پڙهندڙ، سُست ۽ پڙهندڙ يا وِڙهندڙ ۽ پڙهندڙ بہ ٿي سگهن ٿا. ٻين لفظن ۾پَنَ ڪا خُصوصيِ ۽ تالي لڳل ڪِلَب Exclusive Club نہ آهي.

ڪوشش اها هوندي تہ پَنَ جا سڀ ڪَم ڪار سَهڪاري ۽ رَضاڪار بنيادن تي ٿين، پر ممڪن آهي تہ ڪي ڪم اُجرتي بنيادن تي بہ ٿِين. اهڙي حالت ۾ پَنَ پاڻ ھِڪَبِئي جي مدد ڪَرڻ جي اُصولَ هيٺ ڏي وَٺُ ڪندا ۽ غيرتجارتي non-commercial رهندا. پَنَن پاران ڪتابن کي ڊِجيٽائِيز digitize ڪرڻ جي عَملَ مان ڪو بہ مالي فائدو يا نفعو حاصل ڪرڻ جي ڪوشش نہ ڪئي ويندي.

ڪتابن کي ڊِجيٽائِيز ڪرڻ کان پوءِ ٻيو اهم مرحلو وِرهائڻ distribution جو ٿيندو. اِهو ڪم ڪرڻ وارن مان جيڪڏهن ڪو پيسا ڪمائي سگهي ٿو تہ ڀلي ڪمائي، رُڳو پَنَن سان اُن جو ڪو بہ لاڳاپو نہ هوندو.

پَنَن کي ڪُليل اڪرن ۾ صلاح ڏجي ٿي تہ هو وَسَ پٽاندڙ وڌِ کان وَڌِ ڪتاب خريد ڪَري ڪتابن جي ليکڪَن، ڇپائيندڙن ۽ ڇاپيندڙن کي هِمٿائِن. پر ساڳئي وقت عِلم حاصل ڪرڻ ۽ ڄاڻ کي ڦهلائڻ جي ڪوشش دوران ڪَنهن بہ رُڪاوٽ کي نہ مڃن.

شيخ اَيازَ علمَ، ڄاڻَ، سمجهہَ ۽ ڏاهپَ کي گيتَ، بيتَ، سِٽَ، پُڪارَ سان تَشبيهہ ڏيندي انهن سيني کي بَمن، گولين ۽ بارودَ جي مدِ مقابل بيهاريو آهي. اياز چوي ٿو تہ:

گيتَ بہِ ڄڻ گوريلا آهن، جي ويريءَ تي وار ڪَرن ٿا.
... ...
ڄڻ ڄڻ ڄاڙ وڏي تي ڄَڳَ ۾، هو ٻوليءَ جي آڙ ڇُپن ٿا؛
ريتيءَ تي راتاها ڪن ٿا، موتي مَنجهہِ پهاڙ ڇُپن ٿا؛
... ...
ڪالههَ هُيا جي سُرخ گُلن جيئن، اڄڪلهہ نيلا پيلا آهن؛
گيتَ بہِ ڄڻ گوريلا آهن........
... ...
هي بيتُ اَٿي، هي بَم- گولو،
جيڪي بہ ڪٽين، جيڪي بہ ڪٽين!
مون لاءِ ٻنهي ۾ فَرَقُ نہ آ، هي بيتُ بہ بَمَ جو ساٿي آ،
جنهن رِڻَ ۾ رات ڪَيا راڙا، تنهن هَڏَ ۽ چَمَ جو ساٿي آ ـ

اِن حسابَ سان اڻڄاڻائي کي پاڻَ تي اِهو سوچي مَڙهڻ تہ ”هاٿي ويڙهہ ۽ عمل جو دور آهي، اُن ڪري پڙهڻ تي وقت نہ وڃايو“ ناداني‌ءَ جي نشاني آهي.

پَنَ جو پڙهڻ عام ڪِتابي ڪيڙن وانگر رُڳو نِصابي ڪتابن تائين محدود نہ هوندو. رڳو نصابي ڪتابن ۾ پاڻ کي قيد ڪري ڇڏڻ سان سماج ۽ سماجي حالتن تان نظر ڪڄي ويندي ۽ نتيجي طور سماجي ۽ حڪومتي پاليسيون policies اڻڄاڻن ۽ نادانن جي هٿن ۾ رهنديون. پَنَ نِصابي ڪتابن سان گڏوگڏ ادبي، تاريخي، سياسي، سماجي، اقتصادي، سائنسي ۽ ٻين

ڪتابن کي پڙهي سماجي حالتن کي بهتر بنائڻ جي ڪوشش ڪندا.

پڙهندڙ نَسُل جا پَنَ سيني کي **چو، چالاءِ ۽ ڪيئن** جهڙن سوالن کي هر بيانَ تي لاڳو ڪرڻ جي ڪوشش ڏين ٿا ۽ انهن تي ويچار ڪرڻ سان گڏ جوابَ ڳولڻ کي نہ رڳو پنهنجو حق، پر فرض ۽ اٽر گهرج unavoidable necessity سمجهندي ڪتابن کي پاڻ پڙهڻ ۽ وڌ کان وڌ ماڻهن تائين پهچائڻ جي ڪوشش جديد ترين طريقن وسيلي ڪرڻ جو ويچار رکن ٿا.

توهان بہ پڙهڻ، پڙهائڻ ۽ ڦهلائڻ جي اِن سهڪاري تحريڪ ۾ شامل ٿي سگهو ٿا. بَس پنهنجي اوسي پاسي ۾ ڏِسو، هر قسم جا ڳاڙها توڙي نيرا، ساوا توڙي پيلا پن ضرور نظر اچي ويندا.

وڻ وڻ کي مون ياڪِي پائي چيو تہ ”منهنجا ياءُ
پهتو منهنجي من ۾ تنهنجي پَنَ پَنَ جو پڙلاءُ“.
- اياز (ڪلهي پاتم ڪينرو)